

33. Balatonendréd, Tekeres-dűlő Kelet (KÖH 47006)

(Somogy megye) R, B, LT

2010. augusztus 16. és december 15. között megelőző feltárást végeztünk a lelőhelyen. A kutatást a Balatonendrédet Tabbal összekötő út építése tette szükségessé. A kutatott terület eredetileg 2600 m² nagyságú volt. A lelőhely a településtől ÉK-re fekszik, egy kisebb domb oldalában. Közvetlenül egy É-D-i lefolyású patak partján terül el, a patak völgyének bal oldalán a dombtetőtől egészen a víz közvetlen közeléig húzódik. A humuszolás során előkerült objektumok a vízfolyáshoz közeledve sűrűsödtek. A domb tetején az eróziós pusztulás miatt a szórvány leletanyag mennyisége, és az előkerült objektumok relatív mélysége is jóval kisebb volt.

2010. augusztus 16. és szeptember 30. között a terület erősen lekopott Ny-i részén, a domboldalon, a gödrök mellett egy kisszámú *kelta birituális temető* került elő, a hamvasztásos sírok mellett egy csontvázas gyereksírral. A hamvasztásos sírokból ép kelta tálak, vastárgyak, bronzfibula is napvilágot látott. A temetőtől É-ra rézkori (Balaton-Lasinja) objektumokat találtunk. A szelvény középső részén viszonylag kevés objektum volt: sekély gödrök állatcsontokkal, egy kelta, szögletes alakú objektum, melyből egy hólyagos bronz karperec töredéke került elő. A szelvény északi-középső részén egy mélyebb, gazdag leletanyagú Hallstatt-kori objektumot, a hozzá kapcsolódó gödör alján pedig egy csontvázas, háton fekvő, nyújtott helyzetű, melléklet nélküli sírt tártunk fel.

A szelvényben a K-i rész felé sűrűsödtek az objektumok, itt a *bronzkor és vaskor időszakából* származó telepnyomai mutatkoztak. Megfigyelhettük, hogy két árok is határolta ezt a sűrűbb részt: egy kb. ÉNy-DK irányú, sekély árok, amely a szelvény középső részénél nem követhető tovább; valamint a szelvény DK-i részéből kiinduló és ÉK-i részéig nyomon követhető körárok, amely körbeölel egy kb. 20×20 m-es nagyságú vaskori objektumkomplexumot. Ezen belül található 2 kelta cölöpszerkezetes épület, mindkettőben megfigyelhető a tapasztott padló. Az egyik épülettől ÉNy-ra lévő omladékos részben szövőszéknehezékek voltak egy kupacban. A komplexumon belül kemence, ill. tüzelőhelyek voltak. A komplexumra ráásott, erősen faszenes betöltésű gödörben a kelta kerámia mellett terra sigillata, ill. utáztatok töredékeit találtuk.

Az október 4-dikével kezdődő szakaszban a telepobjektumok mellett mintegy 10 *késő bronzkori* urnatemetkezés került elő. Az urnák a felszínhez nagyon közel kerültek elő, többségük töredékes, hiányos állapotban, ép állapotban csak egy edényt sikerült feltárnunk. Másik 3 edény töredékes, de minden bizonnyal teljes, további 6 pedig töredékes, hiányos. Az urnák bontása során csak egy esetben figyeltünk meg kísérő edényeket, ezeknek eredeti elhelyezkedését nem sikerült a helyszínen megállapítani. A kísérő edények között kisbögre és fekete, fényezett kannelúra díszítésű tál vannak. Az urnák ko-

rának meghatározását segíti, hogy közülük többet késő bronzkori leletanyagú gödrökre ástak rá egy későbbi időszakban.

Az urnákon kívül egy É-D-i irányú, hosszú, keskeny árok és az ezt K-Ny-i irányban metsző rövidebb árkok kerültek elő, emellett több kisebb, sekély, téglalap alakú gödör, nagy mennyiségű késő bronzkori leletanyaggal. A bronzkori leletanyagot a késői urnamezős kultúra edényei mellett két bronztű jelenti. A bővítés K-i részén kelta kori gödrök, és egy félig földbe mélyített lakóház maradványai kerültek elő, korongolt szürke finoman iszapolt tálak töredékei mellett egy állatküzelmet (vadkan-oroszlán) ábrázoló terra sigillata töredék is származik belőle. Kormeghatározás szempontjából értékes lelet még a fémkereső műszerrel megtalált római bronz pénzérme.

Munkatárs: Bányász Diána.

SIPOS CARMEN – FÜKÖH DÁNIEL

34. Balatonlelle határa

(Somogy megye) U, R, B, LT, Ró, Kö

2010. február 25-én terepbejárást tartottunk Balatonlellén, a korábban ismert lelőhelyek azonosítása, pontosítása érdekében.

Felső-Gamász (KÖH 44992): A Forró-árok Ny-i partján fekvő lelőhelyről megállapítottuk, hogy a korábban bejelölttel szemben északabbra, a Szélső utcától D-re kezdődik (ettől É-ra már mocsarat találunk), a lelőhelyet keresztezi az „új” Balatonboglár–Balatonlelle közötti aszfaltút. Dél felé a Balatonboglár–Látrányi földútig volt most bejárható, nyilvánvalóan ennél is tovább terjed D felé. Főleg középkori kerámiát találtunk, valamint közepes mennyiségű római és kevés őskori (mészbetétes kultúra) cserepet, 3 db kovát. A lelőhelyet az új út D-i oldalán, a Balatonboglár–Látrányi útig tudtuk követni. A korábbi bejárások alapján ettől D-re is folytatódik, de ezt a részt most nem tudtuk vizsgálni.

Gamási emelkedő (KÖH 44993): Érintkezünk az előbbi lelőhellyel. A korábbi bejárásakor itt rézkori és középkori leleteket találtak. A nagyon gyenge intenzitású lelőhelyen hasonlóan az előző lelőhelyhez a fentiekén kívül római kort is találtunk.

Az eddigi terepbejárási adatok alapján a Forró-árok-nak mind K-i, mind Ny-i partján megtalálható a késő Árpád-kori és középkori leletanyag, egészen a Forró-árok forrásvidékéig, azaz a Gamási-kútig. Az általunk bejárt területen a patak Ny-i partján intenzívebb a középkor, ez a terület lehetett a középkori oklevelekben említett Felgamás. A Forró-árok és a Római út kereszteződésétől D-re szintén a patak mindkét oldalán megtaláljuk az Árpád-kori és a középkori település anyagát, az 1970-ben és 1988-ban végzett terepbejárások alapján a középkori falu súlypontja a Gamási-kút környékén van. Itt lehetett Al-Gamás falu. A Gamási-kút környékén megpróbáltuk megkeresni a korábban (1988-ban) azonosított középkori templom helyét, azonban az elvadult bozótban nem